

Diagnosi del Pla de drets humans de Catalunya

Dret a la llibertat d'expressió, informació i comunicació

Mar Aguilera Vaqués

Índex

1. Formulació del dret, abast, contingut, límits	
2	
1.1. Reconeixement jurídic internacional del dret (instruments on està regulat)	
4	
1.1.1. Regulació internacional general	
5	
1.1.2. Regulació internacional específica sobre dret a la informació i la llibertat d'expressió	
6	
1.1.3. Normativa europea	
8	
1.2. Reconeixement jurídic intern del dret (instruments on està regulat)	1
0	
2. Identificació de les entitats, col·lectius o moviments socials que han treballat sobre aquest dret a casa nostra	1
4	
3. Estat actual del reconeixement i de la implementació d'aquests drets a Catalunya ..	1
6	
3.1. Elements de compliment efectiu del dret/s a Catalunya	1
6	

3.2. Mancances detectades	1
7	
3.2.1. Dret a la informació	1
7	
3.2.2.. Llibertat d'expressió	1
9	
3.2.3. Dret de manifestació	2
7	
4. Mesures proposades per tal d'assolir l'efectivitat del dret	2
8	
5. Recomanacions per tal de fer un seguiment sobre l'acompliment de les mesures proposades	2
9	

Document de treball

Dret a llibertat d'expressió, informació i comunicació. Dret a la llibertat d'expressió que comprèn també la llibertat d'opinió i la llibertat de rebre o comunicar informacions i idees sense que pugui haver-hi ingerències d'autoritats públiques. Inclou també diverses formes de canalitzar aquestes opinions com són les manifestacions, la protesta i la desobediència civil pacífica. Protecció de les fonts periodístiques. Veus emergents i contra narratives.

1. Formulació del dret, abast, contingut, límits

El dret a la llibertat d'expressió és un dret fonamental i l'espina dorsal de la democràcia. Sense la llibertat d'expressió i el dret a la informació no pot haver-hi un debat obert i lliure que permeti als ciutadans exigir als representants públics la rendició de comptes i la formació d'una opinió que garanteixi altres drets, com ara els de participació, de manera fonamentada i eficaç. A més a més, el dret a una informació veraç, plural i la transparència són claus per garantir altres drets i per evitar la corrupció. Sense aquests no pot haver-hi ni implicació en la comunitat, ni queixes, ni dret a la tutela judicial efectiva i ni tan sols prou elements de comparació com per defensar el dret a no ser discriminat.

La **llibertat d'expressió** és el dret a comunicar pensaments, idees, **opinions** per qualsevol mitjà de difusió.

El **dret a la informació**, en canvi, es refereix a la comunicació de **fets** a través també de qualsevol mitjà.

La llibertat d'expressió comporta un matís subjectiu, mentre que el dret a la informació conté un significat que pretén ser objectiu. La diferència entre un i l'altre rau en que la informació ha de ser veraç, mentre que en la llibertat d'expressió una pot opinar sense cenyir-se tant a la veritat si és presenta així: només com una opinió.

Tot i això, en el dret a la informació la veracitat és només subjectiva ja que si s'exigís una veritat objectiva això faria impossible o dificultaria en extrem l'exercici de la llibertat d'informació. Així, qui informi ha d'actuar amb la diligència deguda, contrastant la informació de forma adequada a les característiques de la notícia i als mitjans disponibles (Sentència del Tribunal Constitucional –en endavant, STC--, entre altres, 6/1988, de 21 de gener, 240/1992, de 21 de desembre; 47/2002, de 25 de febrer; 75/2002, de 8 d'abril).

En tot cas, aquests dos drets van lligats i sovint qui informa barreja la presentació dels fets amb opinions pròpies. D'aquesta manera es considerarà que s'està davant de la llibertat d'expressió o, per contra, del dret a la informació d'acord amb el caràcter predominant del missatge (STC160 / 2003, 9/2007, 29/2009).

El paper dels poders públics en la **regulació dels mitjans de comunicació** per tal de garantir la diversitat d'opinions i una informació veraç, plural, neutral en el cas dels mitjans públics, i de qualitat, ve determinada pel marc normatiu que s'exposarà en els apartats següents.

Pel que fa a la **titularitat** qualsevol persona gaudeix d'aquests drets (STC 6/1981, de 16 de març). Ara bé, cal destacar que els periodistes ostenten aquests drets de manera especial i en certa manera diferent ja que en principi només als periodistes tenen assegurada la **clàusula de la consciència i el dret al secret professional**. En quant a les persones jurídiques i en concret als mitjans de comunicació aquests també en són titulars. En aquest context es poden presentar qüestions quan entren en conflicte la llibertat d'expressió i el dret a informar del periodista davant de la línia editorial d'un mitjà o quan topen les opinions del mitjà i la periodista (STC 186/1996, de 25 de novembre; 90/1999, de 26 de maig).

La llibertat d'expressió i el dret a la informació, que sovint estan units en un mateix article en els textos internacionals i constitucionals tenen, com tots els drets, **límits intrínsecs** i extrínsecs. Sense entrar en aquests en profunditat sí que se n'apuntarà algun i també més endavant però sempre al voltant dels reptes que s'entén aquí que té Catalunya avui.

Apart dels límits al dret a la informació per raons de seguretat, que són més que qüestionables (i amb aquesta excusa de la seguretat s'han restringit massa i massa sovint aquest dret a la informació a periodistes i historiadors i, en definitiva, a tots), l'altre grup important de límits és aquells que giren al voltant dels drets de la privacitat. És dir, els límits més rellevants a la llibertat d'expressió i al dret a la informació són, en primer terme, el dret a l'honor, a la intimitat i en concret a la protecció de dades. Drets lligats i que s'han d'interpretar en conformitat amb la dignitat humana. I un altre element clau a tenir en compte és qui és que dona la informació o opinió i sobre qui. Qui és qui? És molt diferent que qui opini sigui un parlamentari (Otegi Mondragon), representant públic, sobre una qüestió d'interès públic (acusacions de tortures en el cas Otamendi), respecte a una persona amb funcions públiques (el rei) (Sentència del Tribunal Europeu de Drets Humans –en endavant “STEDH”– Otegi Mondragon c. Espanya, 2011) que ho faci un particular, sobre un altre particular, un menor, en les xarxes socials. El *ciberbullying* anònim contra nens i nenes, contra adolescents no és ni dret a la informació ni llibertat d'expressió. I també és important el missatge: incita a la violència de manera evident i immediata? És *discurs de l'odi* contra una minoria vulnerable? I bé, perquè sigui discurs de l'odi cal que es tracti d'això, d'una minoria vulnerable. I perquè es pugui parlar d'incitació a la violència és precís que aquesta sigui real i efectiva tal i com es desenvoluparà més endavant.

EL DRET DE REUNIÓ I MANIFESTACIÓ –en endavant “dret de manifestació”–és una extensió del dret a la llibertat d'expressió. El dret de manifestació és la llibertat d'expressió exercitada de manera col·lectiva o en paraules del Tribunal Constitucional espanyol: “una manifestación colectiva de la libertad de expresión ejercitada a través de una asociación transitoria” (STC 85/1988, de 28 de abril; SSTC 66/1995, 42/2000, 124/2005, 110/2006, 170/2008, 37 y 38/2009).

Es tracta del dret de vint o més persones a reunir-se de forma pacífica i sense armes en un lloc de trànsit públic –perquè si és en un lloc privat com un concert, estadi o casament és diferent—per tal de reivindicar unes idees. Així, una processó religiosa està protegida per un altre dret, el de religió, i un *botellón* il·legal no formaria, en principi, part del dret de manifestació.

Tot i que també té les seves limitacions, el que en la jurisprudència nord-americana, incorporada en l'Europea, s'ha anomenat *time, place and manner*, el dret de manifestació és un dret que està directament reconegut a la Constitució de 1978 com a dret fonamental i, per tant, qui vulgui celebrar una manifestació ho ha de senzillament comunicar –**no cal demanar autorització. N'hi ha prou en comunicar-ho.** I si no es permet és l'autoritat que denegui aquesta manifestació qui ha de justificar perquè no ho l'autoritza o perquè canvia l'hora, el lloc o el recorregut. Un exemple recent seria la sentència de setembre de 2013 del Tribunal Superior de Justícia de València quan responent al recurs presentat per la Plataforma Acció Cultural del País Valencià (ACPV), va anul·lar la prohibició de la subdelegació del Govern de Castelló a que la via catalana s'enllacés fins terres valencianes, d'Alcanar a Vinaròs. La subdelegació del Govern havia adduït motius de seguretat vial i integritat dels concentrats. El TSJV va considerar que no hi havien prou elements que justifiquessin aquesta limitació del dret fonamental de manifestació.

En efecte, la comunicació a l'autoritat administrativa no és pot percebre en cap cas com un requeriment d'autorització, si no que és estrictament una declaració de coneixement per tal de que aquesta pugui adoptar les mesures oportunes per assegurar l'exercici del dret i l'adequada protecció dels béns i drets de tercers que es puguin veure afectats (SSTC 2/1982, 66/1995, 182/2004, 110/2006).

Aquests tres drets, informació, llibertat d'expressió i manifestació, són drets fonamentals recollits com a tals a la Constitució espanyola de 1978 i, per tant, gaudeixen tots ells d'una protecció especial davant dels tribunals ordinaris (el procediment preferent i sumari) i del recurs d'emparament davant del Tribunal Constitucional. A més, el recurrent, en cas de no obtenir resposta satisfactòria pot acudir a les instàncies internacionals. Especial interès té el Tribunal Europeu de Drets Humans (d'ara en endavant, TEDH), el Comitè de Drets Humans de Nacions Unides i el Comitè d'Aahrus també de Nacions Unides (https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2005-2528).

Per acabar amb aquest apartat cal esmentar que l'era digital ha canviat el panorama informatiu i les manifestacions de manera dràstica. Els mitjans independents i locals són més vulnerables que mai. Sense menystenir el fet que sempre hi ha hagut mal periodisme avui en dia encara la desinformació i la propaganda porten a que es silenciïn les veus contràries i a una nova forma de censura. Les manifestacions en canvi poden convocar-se i desconvocar-se, sobretot a les grans ciutats, d'una revolada movent milers i milers de persones. Aquests nous reptes, no es poden obviar.

1.1. Reconeixement jurídic internacional del dret (instruments on està regulat)

La llibertat d'expressió i el dret a la informació estan àmpliament regulats en els principals tractats internacionals i regionals de drets humans i els ens que promogueren els hi han atorgat una especial atenció. Tant Nacions Unides, com el Consell d'Europa, com la Unió Europea i la OSCE compten amb unitats que els promouen aquests drets, sobretot la llibertat d'expressió, de manera intensa. El Tribunal Europeu de Drets Humans així mateix té una enorme jurisprudència en la que subratlla el que ja s'ha apuntat en un inici: la

llibertat d'expressió és l'espina dorsal de la democràcia. I en compliment del Conveni Europeu de Drets Humans s'ha condemnat en nombrosíssimes ocasions als diferents Estats membres, Espanya inclosa, per no garantir-los a periodistes, polítics, cantants, artistes plàstics, particulars i mitjans de comunicació.

Per la seva banda Nations Unides ha publicat informes i comentaris generals a on ha subratllant reiteradament la necessitat de protegir de manera central la llibertat d'expressió i la urgència d'acabar amb els delictes que afectin aquesta com passa per exemple encara amb el massa estès delictes de blasfèmia. Així mateix al 1993 la Comissió de Drets Humans de Nations Unides estableix un *Special Rapporteur* (Resolució 7/36) per a la promoció i la protecció de la llibertat d'expressió i d'opinió que ha anat renovant el seu mandat fins a l'actualitat. També la OSCE té engegada tota una maquinària des de fa més vint anys, l'*OSCE Representative on Freedom of the Media*, per garantir la llibertat d'expressió. Tot i això, en paraules de la mateixa OSCE, la llibertat de premsa segueix amenaçada, "Media freedom is currently under threat", perquè, entre altres, la seguretat nacional i l'estabilitat serveixen massa sovint com a pretext per limitar la llibertat d'expressió i el dret a la informació quan de fet els 57 Estats que formen part de la OSCE han dit estar d'acord en que uns mitjans lliures i plurals són essencials justament per aquesta seguretat.

Així doncs, la normativa internacional i regional que s'ha de tenir en compte principalment a l'hora d'examinar els drets aquí analitzats és, a grans trets i sense ànim exhaustiu, la que es concreta a continuació.

1.1.1. Regulació internacional general que garanteix la llibertat d'expressió, el dret a la informació i el dret de manifestació:

Pel que fa al marc internacional general cal destacar:

- **Declaració Universal dels Drets Humans** (UN General Assembly Resolution 217 A (III), 10 de desembre de 1948):

Article 19 DUDH: Tot individu té dret a la llibertat d'opinió i d'expressió; això comporta el dret a no ésser inquietat per causa de les opinions i el de cercar, rebre o difondre les informacions i les idees per qualsevol mitjà d'expressió i sense consideració de fronteres.

Article 20 DUDH: 1. Tota persona té dret a la llibertat de reunió i d'associació pacífiques.

2. Ningú no pot ésser obligat a pertànyer a una determinada associació.

- **Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics** (1966) (UN General Assembly Resolution 2200 A (XXI), 16 de desembre de 1966) i el Primer Protocol Opcional:

Article 19 PIDCP: Tothom té dret a mantenir opinions sense ingerències.

Tothom té dret a la llibertat d'expressió; aquest dret inclou la llibertat de buscar, rebre i difondre informacions i idees de tot tipus, sense consideracions de fronteres, tant si és de forma oral o escrita o de forma impresa o artística, o qualsevol altre el procediment triat.

L'exercici del dret previst en el paràgraf 2 d'aquest article comporta deures i responsabilitats especials. Per tant, pot quedar subjecte a certes restriccions, però aquestes hauran d'estar fixades expressament per la llei i ser necessàries:

a. Per al respecte dels drets o de la reputació d'altri.

b. Per a la protecció de la seguretat nacional, l'ordre públic o la salut i la moral públiques

Article 20 PIDCP: 1. Tota la propaganda a favor de la guerra ha de ser prohibida per la llei.

2. Totes les apologies d'odi nacional, racial o religiós que incitin a la discriminació o a l'hostilitat o a la violència han de ser prohibides per la llei

Article 21 PIDCP: Es reconeix el dret de reunió pacífica. L'exercici d'aquest dret només pot quedar subjecte a les restriccions previstes per la llei en una societat democràtica, quan siguin necessàries per a la seguretat nacional, la seguretat pública o l'ordre públic o per protegir la salut o la moral públiques o la protecció dels drets i llibertats dels altres.

Altres tractats i acords internacionals generals que tenen com a aspecte central altres matèries també fan referència a la llibertat d'expressió i al dret a la informació:

- Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals (1966).
- Convenció Internacional sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació Racial (1965).
- Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona (1979).
- Convenció dels Representants dels Treballadors de la OIT N° 135.

1.1.2. Regulació internacional específica sobre dret a la informació i la llibertat d'expressió:

Amb el Conveni d'Aarhus de la Comissió Econòmica de Nacions Unides per Europa de 1998 es veu clarament, i així ho vol deixar palès Nacions Unides, què comporta estar ben informat: tenir accés a la participació i a la justícia. El Conveni d'Aarhus i el Comitè que en garanteix la seva aplicació, que té com objecte principal la protecció del medi ambient, insisteix en que si la manca d'accés a la informació no ha permès als veïns i ciutadans afectats queixar-se, accedir a la justícia, i en conseqüència el medi ambient no ha estat finalment protegit; aleshores, el Conveni d'Aarhus es considerarà, segurament, vulnerat. El mateix passa amb el dret a la informació i altres situacions com ara la lluita contra la corrupció, la rendició de comptes i la transparència. De fet, d'acord amb CIVIO i el BOE, un de cada quatre indults concedits a Espanya al 2017 foren per corrupció i d'aquests la majoria estaven relacionats amb qüestions mediambientals (Font: BOE i informació classificada per CIVIO-EI Indultometro <https://civio.es/el-indultometro/buscador-de-indultos/>).

- **Conveni d'Aarhus sobre l'Accés al Dret a la Informació, la Participació Pública i l'Accés a la Justícia en Matèria Mediambiental** (*Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters*), UN Economic Commission for Europe, 25 June 1998).
- **Convenció contra la Corrupció** (*General Assembly Resolution 58/4 of 31 October 2003*).
- **Comentari General No. 34** (*UN Human Rights Committee, 12 September 2011*), que és sens dubte la interpretació més autoritzada pel que fa a la llibertat d'expressió i el dret a la informació garantits en l'article 19 del ICCPR i que obliga a 165 Estats entre ells Espanya i a Catalunya en concret. També cal tenir altres Comentaris Generals anteriors al No. 34: Comentari General No. 10 (*General Comment 10 [19] (Article 19) of the Human Rights Committee (CCPR/C/21/Rev.1 of 19 May 1989)*) i Comentari General 11 (*General Comment 11 [19] (Article 20) of the Human Rights Committee (CCPR/C/21/Rev.1 of 19 May 1989)*).

Apart d'aquests textos normatius internacionals a Catalunya també cal tenir en compte altres declaracions de Nacions Unides i de la Organització per la Cooperació i la Seguretat a Europa (OSCE):

- El dret a conèixer: Principis sobre la regulació del dret a la informació (*The public's right to know: Principles on Freedom of Information Legislation. Annex II Report E/CN.4/2000/63*) i en relació aquest també: 2010 **Statement of UN Special Rapporteur on Right to Know: An Entitlement for All, Not a Favour**, World Press Freedom Day, 3 May 2010).
- Recomanacions d'Amsterdam. Llibertat de premsa i internet. (*Amsterdam Recommendations. Freedom of the Media and the Internet. Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE)*).
- Declaració de Bishkek (*Bishkek Declaration. Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE)*).
- El dret a conèixer: Principis sobre la regulació del dret a la informació (*The public's right to know: Principles on Freedom of Information Legislation. Annex II Report E/CN.4/2000/63*).

I les dels declaracions conjuntes dels *Special Rapporteurs on freedom of information and expression* de l'OSCE, OEA i Nacions Unides:

- 2011 Joint Declaration by the UN, OSCE, OAS & ACHPR Special Rapporteurs on Freedom of Expression and the Internet, 1 June 2011.
- 2010 Joint Declaration by the UN, OSCE, OAS & ACHPR Special Rapporteurs on Ten Key Challenges to Freedom of Expression In the Next Decade, 2 February 2010.
- 2010 Joint Statement by the UN and OAS Special Rapporteurs on Wikileaks, December 21, 2010
- 1999 Joint Declaration by the UN, OSCE & OAS Special Rapporteurs (on freedom of information and expression), 26 November 1999.

- 2006 Joint Declaration by the UN, OSCE, OAS & ACHPR Special Rapporteurs (on publishing confidential information, on openness of national and international public bodies, on freedom of expression and cultural/religious tensions, and on impunity in cases of attacks against journalists), 20 December 2006.
- 2005 Joint Declaration by the UN, OSCE & OAS Special Rapporteurs (on the internet and on anti-terrorism measures), 28 December 2005.
- 2004 Joint Declaration by the UN, OSCE, OAS & ACHPR Special Rapporteurs (on access to information and on secrecy legislation), 6 December 2004.
- 2001 Joint Declaration by the UN, OSCE & OAS Special Rapporteurs on Challenges to Freedom of Expression in the New Century (on countering terror, on broadcasting and on the internet) , 20 November 2001.

Tots aquests ens internacionals també ofereixen guies i protocols per assegurar la protecció dels drets aquí tractats. Pel que fa al dret de manifestació es cita, només a títol orientatiu, la de la OSCE de 2010 i ens remetem a aquesta així com als textos allí citats per obtenir una exposició més detallada del què implica la gestió d'un manifestació pacífica avui: OSCE/ODIHR *Panel of experts on the Freedom of Assembly, Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly* (Varsòvia: *Democratic Institutions and Human Rights* (ODIHR), 2010, 2nd Ed) (<https://www.osce.org/odihr/73405?download=true>).

1.1.3. Normativa europea

També en el marc de la Unió Europea i del Consell d'Europa es vincula la protecció del medi ambient i la lluita contra la corrupció al dret a la informació. I, igualment, es reconeix el dret a la informació, la llibertat d'expressió i el dret de manifestació en els diversos textos normatius de protecció dels drets humans a nivell europeu de caire més general:

- **Conveni per la protecció dels drets humans i de les llibertats fonamentals (CEDH)**, fet a Roma el 4 de novembre de 1950. De tots aquests textos de caire general el primer que cal destacar en l'àmbit europeu és aquest. Especial rellevància tenen les decisions, sempre vinculants, del *Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH)* que es basen en la aplicació d'aquest i que tal i com es concretarà més endavant, en elles s'ha fet una defensa a ultrança del dret a la llibertat d'expressió i a la informació.

Article 10 CEDH: Llibertat d'expressió:

1. Tota persona té dret a la llibertat d'expressió. Aquest dret comprèn la llibertat d'opinió i la llibertat de rebre o de comunicar informacions o idees sense que pugui haver-hi ingerència d'autoritats públiques i sense consideració de fronteres. El present article no impedeix als Estats de sotmetre les empreses de radiodifusió, de cinema o de televisió a un règim d'autorització prèvia.
2. L'exercici d'aquestes llibertats, que comporten deures i responsabilitats, pot ser sotmès a determinades formalitats, condicions, restriccions o sancions, previstes per la llei, que constitueixin mesures necessàries, en una societat democràtica, per a la seguretat nacional, la integritat territorial o la seguretat pública, per a la defensa de l'ordre i per a la prevenció del crim, la

protecció de la salut o de la moral, la protecció de la reputació o dels drets d'altri, per impedir la divulgació d'informacions confidencials o per garantir l'autoritat i la imparcialitat del poder judicial.

Article 11 CEDH Llibertat de reunió i d'associació:

1. Tota persona té dret a la llibertat de reunió pacífica i a la llibertat d'associació, inclòs el dret a fundar sindicats amb d'altres i d'aliar-se a sindicats en defensa dels seus interessos.
2. L'exercici d'aquests drets no pot ser objecte d'altres restriccions que aquelles que, previstes per la llei, constitueixin mesures necessàries, en una societat democràtica, per a la seguretat nacional, la seguretat pública, per a la defensa de l'ordre i per a la prevenció del crim, la protecció de la salut o de la moral o per a la protecció dels drets i les llibertats d'altri.

- La **Unió Europea** reconeix el dret dels ciutadans a accedir a la informació en poder de les institucions, òrgans i organismes de la Unió Europea (UE) expressament en l'article 255 del Tractat constitutiu de la Comunitat Europea, tot i que amb l'entrada en vigor del Tractat de Lisboa cal fer referència a l'article 15, apartat tercer, de la versió consolidada del Tractat de Funcionament de la Unió Europea, desplegat pel Reglament 1049/2001, de 30 de maig, del Parlament Europeu i el Consell.

Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea (CDFUE) OJ C 364, de 18 desembre de 2000 garanteix explícitament.

Article 11 CDFUE Llibertat d'expressió i d'informació:

1. Tota persona té dret a la llibertat d'expressió. Aquest dret comprèn la llibertat d'opinió i la llibertat de rebre o de comunicar informacions o idees sense que hi pugui haver ingerència d'autoritats públiques i sense consideració de fronteres.
2. Es respecten la llibertat dels mitjans de comunicació i el seu pluralisme.

Article 12 CDFUE Llibertat de reunió i associació:

1. Tota persona té dret a la llibertat de reunió pacífica i a la llibertat d'associació a tots els nivells, especialment en els àmbits polític, sindical i cívic, la qual cosa implica el dret de tota persona a fundar, amb d'altres, sindicats i a afiliar-s'hi per a la defensa dels seus interessos.
2. Els partits polítics a escala de la Unió contribueixen a expressar la voluntat política dels ciutadans i les ciutadanes de la Unió.

Article 42 CDFUE Dret d'accés als documents:

Tot ciutadà i tota ciutadana de la Unió o tota persona física o jurídica que resideixi o tingui el seu domicili social en un Estat membre tenen dret a accedir als documents del Parlament Europeu, del Consell i de la Comissió.

Article 41 CDFUE

Dret de tota persona a accedir a l'expedient que l'afecti.

En l'àmbit comunitari també cal destacar el següent desenvolupament normatiu pel que fa als tres drets aquí tractats:

- Tractat de la Unió Europea i Declaració sobre el Dret d'Accés a la Informació de 1992 (Treaty on European Union and Declaration on the Right of Access to Information, OJ C 191, 29 July 1992).
- Tractat de Lisboa (Treaty of Lisbon, 2007/C 306/01, Lisbon, 13 December 2007).
- Directiva del Parlament Europeu i el Consell sobre el Dret d'accés del Públic a la Informació Mediambiental (Directive 2003/4/EC of the European Parliament and of the Council on Public Access to Environmental Information, OJ 2003 L 41/26, 28 January 2003).
- Regulació del Parlament Europeu i del Consell en relació a l'Accés del Públic als documents del Parlament Europeu, el Consell i la Comissió (Regulation (EC) No 1049/2001 of the European Parliament and of the Council regarding Public Access to European Parliament, Council and Commission documents, OJ 2001 L 145, 30 May 2001).
- Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril de 2016 -EDL 2016/48900-, relatiu a la protecció de les persones físiques en el que respecta al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades i pel que es deroga la Directiva 95/46/CE (Reglament General de Protecció de Dades, RGPD).
- . Artículo 15 del Tratado de Funcionamiento de la Unión Europea (TFUE)
- Reglamento (CE) n.º 1049/2001 del Parlamento Europeo y del Consejo sobre el acceso del público a los documentos de las instituciones de la Unión Europea

1.2. Reconeixement jurídic intern del dret (instruments on està regulat)

Constitució espanyola de 1978

L'article 20 de la Constitució espanyola (d'ara en endavant "CE") garanteix el dret a la informació i a la llibertat d'expressió així com altres drets relacionats amb aquests com ara els drets a la creació artística, científica, literària i tècnica. També estableix les bases per a una regulació dels mitjans de comunicació. L'article 105 b) CE disposa que a llei ha de regular aquest accés dels ciutadans a la informació.

L'article 21 CE reconeix el dret de manifestació i en destaca que, com passa en totes les democràcies mínimament consolidades, no cal autorització prèvia.

Aquests drets fonamentals --de fet, tots els reconeguts entre els articles 14 al 29 CE-- tenen, en virtut de l'article 53 CE, efecte directe, un contingut essencial que no es pot vulnerar en cap cas i s'han de regular mitjançant llei orgànica. Qualsevol límit que se'ls imposi ja sigui per raons d'interès general i per preservar altres drets haurà de respectar en tot cas aquest contingut essencial.

Article 20 CE. Dret a la llibertat d'expressió i a la informació:

1. Es reconeixen i es protegeixen els drets:
 - a) A expressar i difondre lliurement els pensaments, les idees i les opinions mitjançant la paraula, l'escriptura o qualsevol altre mitjà de reproducció.
 - b) A la producció i a la creació literària, artística, científica i tècnica.
 - c) A la llibertat de càtedra.
 - d) A comunicar o a rebre lliurement informació veraç per qualsevol mitjà de difusió. La llei regularà el dret a la clàusula de consciència i al secret professional en l'exercici d'aquestes llibertats.
2. L'exercici d'aquests drets no pot ser restringit per mitjà de cap tipus de censura prèvia.
3. La llei regularà l'organització i el control parlamentari dels mitjans de comunicació social que depenguin de l'Estat o de qualsevol entitat pública i garantirà l'accés a aquests mitjans dels grups socials i polítics significatius, respectant el pluralisme de la societat i de les diferents llengües d'Espanya.
4. Aquestes llibertats tenen el límit en el respecte als drets reconeguts en aquest títol, en els preceptes de les lleis que el desenvolupin i, especialment, en el dret a l'honor, a la intimitat, a la imatge pròpia i a la protecció de la joventut i de la infància.
5. Només podrà acordar-se el segrest de publicacions, gravacions i altres mitjans d'informació en virtut de resolució judicial.

Article 105 CE. Accés a la informació:

La llei regularà:

(...)

- b) L'accés dels ciutadans als arxius i als registres administratius, salvant el que afecti la seguretat i la defensa de l'Estat, la indagació dels delictes i la intimitat de les persones.

Article 21 CE. Dret de manifestació:

1. Es reconeix el dret de reunió pacífica i sense armes. Per a l'exercici d'aquest dret no caldrà autorització prèvia.
2. En els casos de reunions en llocs de trànsit públic i de manifestacions caldrà comunicar-ho prèviament a l'autoritat, la qual només podrà prohibir-les quan hi hagi motius fonamentats d'alteració de l'ordre públic, amb perill per a persones o béns.

Estatut d'Autonomia de Catalunya de 2006

L'article 52 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (d'ara en endavant "EAC") garanteix el dret a la informació i a rebre dels mitjans de comunicació una informació veraç i uns continguts que respectin la dignitat de les persones i el pluralisme polític, social, cultural i religiós. Tot recordant que en el cas dels mitjans de comunicació de titularitat pública la informació també ha d'ésser neutral. D'aquest article 52 cal destacar que exigeix que "Els poders públics han de promoure les condicions per a garantir l'accés sense discriminacions

als serveis audiovisuals en l'àmbit de Catalunya". També assenyala que "correspon als poders públics de promoure les condicions per a garantir el dret a la informació".

Article 52 EAC. Mitjans de comunicació social:

1. Correspon als poders públics de promoure les condicions per a garantir el dret a la informació i a rebre dels mitjans de comunicació una informació veraç i uns continguts que respectin la dignitat de les persones i el pluralisme polític, social, cultural i religiós. En el cas dels mitjans de comunicació de titularitat pública la informació també ha d'esser neutral.

2. Els poders públics han de promoure les condicions per a garantir l'accés sense discriminacions als serveis audiovisuals en l'àmbit de Catalunya.

Article 53 EAC. Accés a les tecnologies de la informació i de la comunicació:

1. Els poders públics han de facilitar el coneixement de la societat de la informació i han d'impulsar l'accés a la comunicació i a les tecnologies de la informació, en condicions d'igualtat, en tots els àmbits de la vida social, inclòs el laboral; han de fomentar que aquestes tecnologies es posin al servei de les persones i no afectin negativament llurs drets, i han de garantir la prestació de serveis per mitjà de les dites tecnologies, d'acord amb els principis d'universalitat, continuïtat i actualització.

2. La Generalitat ha de promoure la formació, la recerca i la innovació tecnològiques perquè les oportunitats de progrés que ofereix la societat del coneixement i de la informació contribueixin a la millora del benestar i la cohesió socials.

Article 54 EAC. Memòria històrica:

1. La Generalitat i els altres poders públics han de vetllar pel coneixement i el manteniment de la memòria històrica de Catalunya com a patrimoni col·lectiu que testimonia la resistència i la lluita pels drets i les llibertats democràtiques. Amb aquesta finalitat, han d'adoptar les iniciatives institucionals necessàries per al reconeixement i la rehabilitació de tots els ciutadans que han patit persecució com a conseqüència de la defensa de la democràcia i l'autogovern de Catalunya.

2. La Generalitat ha de vetllar perquè la memòria històrica es converteixi en símbol permanent de la tolerància, de la dignitat dels valors democràtics, del rebuig dels totalitarismes i del reconeixement de totes les persones que han patit persecució a causa de llurs opcions personals, ideològiques o de consciència.

Article 71.4 EAC. Accés a la informació:

"L'Administració de la Generalitat, d'acord amb el principi de transparència, ha de fer pública la informació necessària perquè els ciutadans en puguin avaluar la gestió."

Aquest és doncs el marc constitucional i estatutari que regeix l'exercici dels drets que cal interpretar sempre conforme als tractats internacionals de drets humans ratificats per Espanya tal i com disposa l'article 10 CE.

Legislació

No es pot abordar aquí tota la legislació que fa alguna referència o pot limitar d'alguna manera els drets aquí analitzats. Sí que s'apuntarà la més important i en especial aquella que ha acabat afectant l'exercici d'aquests drets de manera negativa tal i com s'exposarà. També cal apuntar que caldria una normativa més activa i garantista que assegurí realment el dret a la informació, la llibertat d'expressió i el dret de manifestació. Conforme a l'article

149 CE al ser la regulació dels drets fonamentals competència exclusiva de l'Estat, que ho haurà de fer a través de lleis orgàniques, la majoria de la legislació és, en conseqüència estatal.

Legislació estatal:

- Llei Orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal (modificada per darrera vegada al 2015 per la Llei Orgànica 1/2015, de 30 de març, pel que es modifica el Codi Penal). (LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ, DRET DE MANIFESTACIÓ I DRET A LA INFORMACIÓ).
- Llei Orgànica 4/2015, de 30 de març, de protecció de la seguretat ciutadana. (DRET DE MANIFESTACIÓ, DRET LA INFORMACIÓ I LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ)
- Llei 19/2013, de 9 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern¹. (DRET A LA INFORMACIÓ).
- Instrument de Ratificació del Conveni sobre l'accés a la informació, la participació del públic en la presa de decisions i l'accés a la justícia en matèria de medi ambient, Aarhus (Dinamarca), el 25 de juny de 1998. (DRET A LA INFORMACIÓ EN MATERIA MEDIAMBIENTAL).
- Llei 27/2006, de 18 de juliol, pel que es regulen els drets d'accés a la informació, de participació pública i d'accés a la justícia en matèria de medi ambient (incorpora las Directives 2003/4/CE i 2003/35/CE). (DRET A LA INFORMACIÓ EN MATERIA MEDIAMBIENTAL).
- Llei 9/1968, de 5 d'abril, reguladora dels Secrets Oficials (modificada per la Llei 48/1978, de 7 d'octubre). (DRET A LA INFORMACIÓ).
- Llei 39/2015, d'1 de octubre, del Procediment Administratiu Comú de les Administracions Públiques. (DRET A LA INFORMACIÓ).
- Llei 37/2007, de 16 de novembre, sobre reutilització d'informació del sector públic. (DRET A LA INFORMACIÓ).
- Llei Orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal (en concordança amb el Reglament General de Protecció de Dades UE 2016/679). (DRET A LA INFORMACIÓ).
- Llei Orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge. (DRET A LA INFORMACIÓ I LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ).
- Llei Orgànica 9/1983, de 15 de juliol, reguladora del dret de reunió (modificada (art. 4.3) per la Llei Orgànica 4/1997, de 4 d'agost, per la qual es regula la utilització de

¹ Pel que fa al marc normatiu estatal també s'haurien de tenir en compte altres disposicions com ara les següents que a més a més en alguns casos tenen el seu equivalent a nivell autonòmic:

- Ley 40/2015, de Régimen Jurídico del Sector Público.
- Ley 47/2003, de 26 de noviembre, General Presupuestaria.
- Ley 33/2003, de 3 de noviembre, del Patrimonio de las Administraciones Públicas.
- Real Decreto Legislativo 3/2011, de 14 de noviembre, por el que se aprueba el Texto Refundido de la Ley de Contratos del Sector Público.
- Real Decreto Legislativo 5/2015, de 30 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley del Estatuto Básico del Empleado Público.
- Ley 16/1985, de 25 de junio, del Patrimonio Histórico Español.

videocàmeres per les Fores i Cossos de Seguretat en llocs públics i per la Llei Orgànica 9/1999, de 21 de abril. (DRET DE MANIFESTACIÓ).

Legislació catalana:

- Llei 26/2010, de 3 d'agost, de règim jurídic de les administracions públiques de Catalunya. (DRET A LA INFORMACIÓ).
- Llei 19/2014, del 29 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern. (DRET A LA INFORMACIÓ).
- Llei 4/2008, de 24 d'abril del Llibre tercer del Codi civil de Catalunya. (DRET A LA INFORMACIÓ).
- Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. (DRET A LA LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ).
- Llei 4/2008, de 24 d'abril del Llibre tercer del Codi civil de Catalunya (DRET A LA INFORMACIÓ).
- Llei 21/2014 del protectorat (que afecta a fundacions i associacions declarades d'utilitat pública) (DRET A LA INFORMACIÓ).
- Tot aquest entramat normatiu contribueix doncs, a que hi hagin prou eines perquè el dret a la informació pugui ser garantit a Catalunya..

2. Identificació de les entitats, col·lectius o moviments socials que han treballat sobre aquest dret a casa nostra

L'abast i importància dels nombrosos drets tractats aquí (llibertat d'expressió, llibertat de creació artística, literària, tècnica i científica, dret a la informació i dret de reunió i manifestació) és tan gran que els ens públics i privats que es dediquen a la qüestió és, sobretot a nivell internacional, infinita. Fins i tot si només es fa atenció a aquelles que fan referència a Catalunya. Totes aquestes institucions, onegés, centres de recerca, universitats, grups de recerca, grups de pressió, etc. compten amb dades, informacions i reflexions que poden aportar models i solucions a cada una de les qüestions que cal plantejar per cada un d'aquests drets. Aquí només s'esmentaran, sense ànim exhaustiu i conscients de que el llistat cal ampliar-lo, les que actualment i per l'objecte d'aquesta fitxa cal tenir en compte. Només es fa referència a ens privats. Siguin onegés, col·legis i grups de recerca. Amb la idea de que en un primer estadi fóra convenient convocar-los a una taula rodona per definir amb elles quin ha de ser el marc, la delimitació, dels drets aquí promoguts.

A banda del Portal Transparència Catalunya, gestionat per la Generalitat de Catalunya (<http://www.transparenciacatalunya.cat/ca/inici/>), que s'emmarcaria en el projecte de dades obertes/govern obert, (i del Consejo de Transparencia y Buen Gobierno (http://www.consejodetransparencia.es/ct_Home/consejo/que_es.html), d'àmbit estatal, que al ser de caire governamental quedarien fora de l'objecte d'aquest apartat cal destacar, sense ànim exhaustiu i conscients que encara se n'haurien d'afegir moltes més, els següents ens particulars que tenen per objecte promoure aquests drets:

- Amnistia Internacional Catalunya (<http://www.amnistiacatalunya.org>).
- Col·legi de Periodistes de Catalunya (www.periodistes.cat).
- DRETS (drets.cat).
- El Indultometro (<https://civio.es/el-indultometro/>)
- Fundación Ciudadana Civio (<https://civio.es>)
- Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona, Girona, Tarragona, Lleida, Figueres, Vich, Manresa, etc. (www.icab.cat).
- Institut de Drets Humans (www.idhc.org).
- Laboratori de Periodisme i Comunicació per a la Ciutadania Plural (LPCCP) (<http://labcompública.info>).
- International Press Institute (ipi.media).
- Media for Democracy (<https://media4democracy.eu/>).
- Observatori Ciutadà contra la Corrupció (observatoricorruptio.org)
- Parlament Ciutadà (parlamentciutada.cat).
- PEN català (www.pencatala.cat).
- Plataforma en Defensa de la Libertad de Información PDLI (libertadinformacion.cc)
- Reporters Sense Fronteres (rsf.org).
- Right2INFO.org (Open Society Justice Initiative) (<https://www.right2info.org>).
- Transparencia Internacional España (transparencia.org.es).
- XNET (xnet-x.net).

Tampoc es citen aquí universitats i centres de recerca, a banda de LPCCP, com poden ser el Max Planck Institute for Comparative Public and International Law, l'International Crisis Group o la Brookings Institution que també fan estudis comparatius tots ells sobre aquests drets i tenen projectes d'investigació en relació a aquests perquè fer-ho superaria també en escriure la dimensió d'aquest estudi.

Per tancar aquest apartat s'esmenten, fent-ne una tria i també sense ànim exhaustiu, altres ens públics i privats internacionals que tracten les matèries aquí analitzades així com alguns dels seus documents rellevants:

- **Relatoria de Nacions Unides per la promoció del dret a la llibertat d'expressió** (Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression)
<https://www.ohchr.org/en/issues/freedomopinion/pages/opinionindex.aspx>
- **OSCE Representative on Freedom of the Media**
<https://www.osce.org/representative-on-freedom-of-media>
- Access Info Europe, FOI Advocates Network, Open Society Justice Initiative, Manchester Declaration on Access to Information, May 24, 2006. Drafted by civil society organizations on a meeting to review and discuss the issues presented at the 4th International Conference of Information Commissioners.

- Article 19, Johannesburg Principles on National Security, Freedom of Expression and Access to Information, November 1996. Principles adopted by a group of experts in international law, national security, and human rights, convened by ARTICLE 19, the International Centre Against Censorship, in collaboration with the Centre for Applied Legal Studies of the University of the Witwatersrand, in Johannesburg.
- Article 19, Lima Principles of the Press Council of Peru / Consejo de la Prensa Peruana, Defensoría del Pueblo. (Ombudsman's Office), November 16, 2000.
- Article 19, Model Freedom of Information Law, July 2001. A Model for a freedom of information law drafted by Toby Mendel, Head of Law Program at Article19.
- Article 19, The Public's Right to Know. Principles on Freedom of Information Legislation, June 1999.
- Carter Center, Atlanta Declaration and Plan of Action for the Advancement of the Right of Access to Information, 29 February 2008. Declaration released by the participant in the global conference on the right of access to public information. The Declaration emphasizes that access to information is a fundamental human right, (in French, Spanish).
- Global Transparency Initiative, Model World Bank Policy on Disclosure of Information, May 2009.
- Global Transparency Initiative, Transparency Charter for International Financial Institutions: Claiming Our Right to Know, September 2006. GTI's statement of the standards to which IFI information disclosure policies should conform and a key advocacy tool for the promotion of more progressive policies (in Spanish).
- Inter-Parliamentary Union, Resolution on Freedom of Expression and the Right to Information, 10 April 2009.
- Open Society Justice Initiative, 10 Principles on the Right to Know (in French and Spanish).
- Open Society Justice Initiative, Principles on National Security and the Right to Information (draft), draft as of January, 2012, developed by Open Society Justice Initiative; Article 19, the Global Campaign for Free Expression; Centre for Democratic Control of the Armed Forces (DCAF); Centre for Law & Development (CLD); Centre for National Security Studies (CNSS); Centre for Studies on Freedom of Expression and Access to Information (CELE), Palermo University School of Law (Argentina); Commonwealth Human Rights Initiative (India); Egyptian Initiative for Personal Rights (Egypt); Institute for Security Studies (Africa); International Commission of Jurists (ICJ); and National Security Archive.
- UNESCO World Press Freedom Day, Brisbane Declaration on Freedom of Information: the Right to Know, 2010.

3. Estat actual del reconeixement i de la implementació d'aquests drets a Catalunya

En general, una primer s'informa, després s'expressa i finalment, si s'escau i juntament amb altres persones, es manifesta. En un estat democràtic els mitjans de comunicació

públics i privats són presents en tot el procés o part d'ell. Aquest és l'ordre que es segueix en aquest apartat.

Bàsicament perquè el dret a estar informat i la llibertat d'expressió inclouen també les diverses formes de canalitzar aquestes opinions com són les manifestacions, la protesta i la desobediència civil pacífica.

3.1. Elements de compliment efectiu del dret/s a Catalunya

Per a una descripció més coherent de l'estat actual de cada un dels drets dels que s'estan examinant aquí en aquest apartat tan sols s'apunta a mode d'introducció que tant les lleis de transparència estatal com l'autonòmica així com les seves respectives agències han estat un pas important pel que fa al dret a la informació. Com també ho fou la ratificació del Conveni Aarhus de Nacions Unides sobre el dret a la informació en matèria mediambiental i el seu corresponent desenvolupament legislatiu a nivell estatal.

Així mateix, el dret a la informació no només es presenta davant dels ens públics si no també enfront de privats, especialment si aquests compleixen una funció pública o reben fons públics ni que sigui parcialment. A Catalunya, La Llei 4/2008, de 24 d'abril del Llibre tercer del Codi civil de Catalunya, també preveu la regulació de l'actuació de les entitats sense ànim de lucre catalanes, exigint un funcionament intern que segueixi els principis de bona gestió i transparència. En concret la llei parla del deure de donar transparència als comptes anuals que s'imposa a les associacions declarades d'utilitat pública, a les que reben periòdicament ajuts econòmics de les administracions i a les que recorren a la captació pública de fons per a finançar-se. El concepte transparència a les organitzacions vol dir: La claredat en tot allò que l'organització fa o no fa i garantir la qualitat que permet a tothom que es relacioni amb ella conèixer i descobrir el funcionament i identitat de l'entitat.

Per la seva banda, la Llei 21/2014 del protectorat, que afecta a fundacions i associacions declarades d'utilitat pública, defineix la transparència com un bé públic essencial que contribueix a generar la confiança de la societat en les entitats i respon al compromís ètic d'aquestes entitats de retre comptes davant els ciutadans i els grups d'interès.

Tot aquest entramat normatiu contribueix doncs, a que hi hagin prou eines perquè el dret a la informació pugui ser garantit a Catalunya.

Poc es pot dir dels altres dos drets analitzats: la llibertat d'expressió i el dret de manifestació, que han patit, conforme als informes publicats per les diverses entitats aquí citades –Amnistia Internacional, Reporters Sense Fronteres, Consell d'Europa, Pen Club, XNET, etc—un clar retrocés tal i com es descriu a continuació.

3.2. Mancances detectades

El cas Valtoniq, el de Pablo Hassel, el de la crema de les fotos del rei, del de les banderes independentistes a la final de la copa del rei, els llaços grocs --tant penjar-los com despenjar-los--, les pancartes als balcons dels ajuntaments amb algun missatge, les manifestacions massives que es convoquen en qüestions de minuts a les xarxes,

l'ocupació de la Gran Via o de la Rambla de Barcelona durant varis dies per reclamar altres drets, el requisament d'alguns cartells i banderes en concret i no d'altres en un acte commemoratiu, el dret a la informació en relació a qualsevol actuació pública, el dret a observar unes eleccions i amb això tenir tota la informació necessària per poder-la completar, la via catalana a Vinaròs, València, etc, demostra que l'exercici del dret a la llibertat d'expressió així com els altres drets vinculats a aquest com són el dret a la informació i el dret de manifestació presenten algunes qüestions que intentar resoldre-les superaria amb escreix l'abast del present anàlisi. Per tant, aquí tan sols s'apunten, sense ànim exhaustiu i només a títol d'exemple, algunes reflexions al voltant d'aquests drets i llibertats i per a una millor claredat desglossant els tres drets.

3.2.1. Dret a la informació

El dret a la informació no és només la llibertat de rebre o comunicar informacions i idees sense que pugui haver-hi ingerències d'autoritats públiques. Va molt més enllà. El dret a la informació és clau per garantir la transparència i el bon govern dels ens públics, enfortir la confiança dels ciutadans en les institucions i afavorir la participació ciutadana. El dret d'accés a la informació a més a més, des d'una perspectiva individual, també és essencial per al desenvolupament personal i l'exercici dels drets fonamentals.

En aquest sentit és positiu que tal i com s'ha apuntat en l'apartat anterior que tant l'Estat com Catalunya hagin adoptat les respectives lleis per garantir el dret a la informació i adequar-se així al que exigeix el marc normatiu internacional i europeu. Ara bé, encara cal insistir en la implementació d'aquesta normativa, fer-ne difusió i formar als diferents ens públics (administració estatal, generalitat i local) perquè qualsevol restricció al dret a la informació sigui veritablement excepcional tal i com disposa la Constitució, l'EAC, els estàndards internacionals i sobretot més recentment el TJCE i el TEDH.

El problema rau doncs en la falta de cultura de l'exercici d'aquests drets. No n'hi ha prou en el reconeixement dels drets, també en cal el seu exercici perquè aquests es garanteixin i s'integrin per part de la població.

Què més frena doncs aquest dret a la informació apart d'aquesta manca de cultura de reclamar una informació? Com és lògic aquest no és un dret il·limitat, els drets dels altres, com ara la intimitat, la protecció de dades, la seguretat, etc. en poden limitar el contingut. Ara bé, aquests límits no poden ser tals que no s'assoleixi aquest exercici del dret a la informació, de manera que es vulneri el seu contingut essencial. En aquest sentit normes com les lleis citades en l'apartat anterior, com ara la Llei de Secrets Oficials o la Llei de Patrimoni històric en dificulten el seu exercici.

Encara avui molts ens públics posen traves a publicar de manera transparent tant les seves decisions com les dades i informació que és d'interès general.

Un altre problema que s'ha donat, sobretot en matèria mediambiental, és que a voltes es publica una activitat i en realitat se n'està autoritzant una altra. Això afecta, com a

assenyalat el Comitè d'Aahrus de Nacions Unides en relació als casos catalans, no només el dret a la informació si no també el de participació.

El reconeixement d'un dret, en aquest cas del dret a la informació, ha d'anar acompanyat del seu rescabament. Amb el reconeixement, en general, no n'hi ha prou. Doncs bé, si el Comitè de Compliment del Conveni d'Aahrus declara que s'ha vulnerat el dret a la informació en matèria mediambiental afectant a la vegada, per a més gravetat, el dret de participació, no n'hi ha prou en que l'Estat i la Generalitat es comprometin en prendre mesures pro futur perquè això no torni a passar. Cal que tant la Generalitat com l'Estat s'assegurin que en el cas concret es prendran les mesures específiques per rescabalar el dany que ha ocasionat aquesta manca d'informació. Cal que es prenguin mesures concretes per cada cas i així el dret a la informació quedi garantit.

De fet, no és casualitat que el dret a la informació prengui especial rellevància en matèria mediambiental. Un dret subjectiu i a la vegada col·lectiu que fa referència a un bé comú com és el medi ambient i que implica altres drets com són la salut o el dret de participació. A més a més, sovint el menysteniment d'aquest va acompanyat, sobretot pel que fa als temes urbanístics, d'escandols de corrupció. Així, tant Nacions Unides com la Unió Europea, com es pot veure en l'apartat anterior, han desenvolupat normativa específica i contundent sobre el dret a la informació en matèria mediambiental subratllant que prendrà especial rellevància la conculcació del dret quan aquesta porti com a conseqüència la manca de participació. Aquest és de fet, l'esperit del Conveni de Nacions Unides d'Aahrus: garantir el dret a la informació en matèria mediambiental per tal d'assegurar la participació i en últim terme també un desenvolupament sostenible.

Una altra de les mancances detectades tal i com han descrit les diferents onegés és conseqüència de l'aplicació de la Llei de Seguretat Ciutadana. El fet que es sancioni prendre determinades imatges dels cossos de seguretat afecta al dret a la informació i és molt probalbe que les mateixes periodistes s'autocensurin ("España: activistas sociales y el derecho a la información, en el punto de mira. Análisis sobre la Ley de Protección de Seguridad Ciudadana". Amnistía Internacional, 2018).

I pel que fa als límits res justifica que encara avui hi hagin tants documents classificats com a secrets oficials. La Llei de Secrets Oficials que data de 1968, reformada només al 1978, i que ara mateix està en procés de modificació en el Parlament estatal sense grans perspectives de canvi ja que encara es preveu una demora en la desclassificació de documents de deu, vint i més anys, amb pròrrogues i que segueix classificada com a secreta, reservada o confidencial, s'hauria de canviar en profunditat i permetre així un accés clar i real a documents sobre la transició, el 23-F, la dictadura franquista, la guerra civil o els GAL no només a periodistes i historiadors si no també al públic en general. El dret a la informació és un dret fonamental que té efecte directe. No pot ser que a través d'una llei es buidi de contingut.

Per acabar amb el dret a la informació dos últims apunts: Per una banda cal fer referència a la pluralitat dels mitjans de comunicació que en el cas dels públics han de ser neutrals i si més no plurals i garantir la *inclusivitat* de totes les persones, grups i col·lectius. De manera que, d'acord amb els tractats internacionals, el marc constitucional i estatutari i la recent

legislació de gènere i protecció de diferents minories és imprescindible que es garanteixi que aquests mitjans públics seran inclusius.

Per altra banda, la regulació del dret a la informació hauria de ser transversal i ser present en tots els àmbits. Així per exemple pel que fa al dret de participació, tal i com va apuntar la Missió d'Observació Electoral Local d'ODEM de desembre de 2017 a Catalunya caldria modificar la Llei Orgànica del Règim Electoral General per tal de garantir la presència d'observadors electorals nacionals i internacionals en els processos electorals tal i com exigeixen els estàndards internacionals. Actualment no són permesos i això impedeix a aquests recollir informació i entrevistar-se amb qualsevol dels actors del procés electoral afectant-ne la transparència del procés.

3.2.2. Llibertat d'expressió

Darrerament el control de l'exercici de la llibertat d'expressió a Catalunya ha pres un gir que n'ha afectat el seu contingut.

La llibertat d'expressió és un dret complex, d'ampli abast que inclou tot tipus d'expressions i que sovint, sobretot en l'àmbit periodístic, tal i com s'ha apuntat en un inici, va lligat al dret d'informació. També a la llibertat de premsa. Aquesta llibertat, tant essencial, es presenta en diferents formes com poden ser articles de diari, *bloggs*, piulades a *Twitter*, muntatges fotogràfics, teatrals, declaracions a la premsa, vinyetes de ninotaires, debats i declaracions en el i pel Parlament, crits durant una manifestació sindical o de qualsevol altre indole, pel·lícules, escenificacions operístiques, mítings polítics abans, durant o després d'una campanya electoral, símbols en espais públics, onejar banderes i cartells, posts a Instagram, investigacions científiques i tot tipus d'altres obres d'art.

Cap dret és il·limitat, la seguretat, els drets dels altres, sobretot els de l'àmbit privat, els de la privacitat, com són els drets fonamentals a la intimitat, a l'honor i a la pròpia imatge (LO 1/1982) delimiten l'exercici de la llibertat d'expressió. Ara bé, com fer compatible el dret a la informació, la transparència, un debat viu, vibrant, la participació, amb aquests altres drets i interessos? Com s'han cohesionat aquests dos tipus de drets confrontats i altres interessos a Catalunya?

Els estàndards internacionals establerts per Nacions Unides, el Consell d'Europa, la Unió Europea (Declaració Universal dels Drets Humans, el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics de 1966 i el Conveni Europeu de Drets Humans i Llibertats Fonamentals de 1950) i els seus respectius tribunals i comitès als quals Espanya està vinculada ex art. 10 CE disposen que el dret penal només pot ser la última resposta quan es limiti la llibertat d'expressió i que, per tant, utilitzar el dret penal com a norma general és, com a mínim, desproporcionat i contrari a aquests tractats de drets humans. El dret penal ha de ser la última *ratio*, insisteix el TEDH, abans poden imposar-se multes menors, raonables o altres mesures alternatives no tant contundents². El debat s'ha de permetre i no es poden

² Així, per exemple, en el cas STEDH Delfi As c. Estonia, de 16 de juny de 2016, el Tribunal Europeu de Drets Humans va declarar que la multa de 320 euros a l'editor d'un portal de notícies que va permetre que els usuaris del portal en els comentaris anònims a un article insultessin ferotgement, amb amenaces i tot, i inintintment

confondre declaracions i conductes condemnables moral, religiosa o èticament amb declaracions susceptibles de sancions penals.

En efecte, el dret penal només ha d'intervenir davant de casos molt greus i a més a més excepcionals. Així, i conforme als estàndards internacionals, només hauria d'intervenir davant de declaracions que inciten de manera directa i imminent –si no no, no n'hi ha prou en crear mala maror—a la violència i a la comissió d'actes terroristes de forma immediata. El mateix passa amb els delictes d'odi, que es reserven pels casos de minories qualificades com a tals. Per últim, el dret penal també intervindria quan es tragini amb material delictiu i en ares de protegir persones especialment vulnerables. Com per exemple, la pornografia infantil. Més enllà d'aquests casos tant concrets i comptats, emprar el dret penal per limitar la llibertat d'expressió es considera en l'àmbit internacional i europeu, desproporcionat. Perquè la llibertat d'expressió només es pot limitar quan és *necessari*. Si hi ha altres opcions no es pot limitar.

A Espanya --és l'Estat qui té la competència exclusiva en aquestes matèries ex art.149 CE-- , es presenten sobretot dos problemes en l'exercici de la llibertat d'expressió i aquests que són vigents també a Catalunya: un de regulació --ens referim al Codi Penal actual modificat al 2015 i al a Llei Orgànica de Seguretat Ciutadana també de 2015-- i un altre d'interpretació i aplicació d'aquesta normativa.

En efecte, el marc normatiu que afecta la llibertat d'expressió posa massa èmfasi en les sancions penals. Expressions, de gust més que qüestionable, fora de to i segurament condemnables moralment per molts, que haurien de tenir tan sols una reprovació moral o com a molt una resposta sancionadora administrativa i/o pecuniària, a Espanya estan tipificades com a delictes. Uns delictes que ofereixen un ampli marge d'interpretació obrint la porta a condemnes penals quan no haurien de ser ni tan sols investigades i que a la pràctica només poden dur a que periodistes, artistes i intel·lectuals en cas de dubte s'autocensurin per tal de no acabar perseguits i en el pitjor dels casos condemnats penalment. I el pitjor de tot és que amb això, tal i com han proclamat insitucions com Nacions Unides i la OSCE, no es venç ni al mal periodisme ni a les *fake news* que, de fet, sempre han existit.

I encara més, aquest marc normatiu que limita la llibertat d'expressió tant centrat en el dret penal és interpretat de manera generosa i expansiva pels tribunals duent a la condemna penal de casos que no haurien ni d'arribar als jutjats. Precisament el problema es dona com es ve dient en els dos nivells: en la regulació i en l'aplicació d'aquesta regulació. En aquest sentit, un Codi Penal no òptim pel que fa a la llibertat d'expressió com és l'actual podria arribar a neutralitzar-se si els tribunals ordinaris i el Tribunal Constitucional l'interpretessin de manera restrictiva i cenyint-se així al disposat pels estàndards

durant dies i dies al propietari d'una companyia de ferris que havia trinxat el gel que acostava la península a les illes per tal de que la gent es veiés obligada a utilitzar els seus ferris pagant --en comptes de conduir gratuïtament ells el seu cotxeper sobre el gel-- ho va considerar proporcional donades les circumstàncies. No hi va haver-hi una resposta penal si no tan sols una multa de 320 euros per aquest editor del portal que sabent-ho va permetre els insults i amenaces.

internacionals i en concret pel que exigeixen les sentències, sempre tant contundents en matèria de llibertat d'expressió, del TEDH.

De fet, és ben conegut que aquest tribunal europeu des del famós cas *Handyside* de 1976 ha declarat reiterada i clarament que la llibertat d'expressió reconeguda en l'art. 10 CEDH és “una de les bases essencials d'una societat democràtica” i que “protegeix no només les expressions que són inofensives i que ens complauen, si no que també aquelles que ofenen, escandalitzen o molesten a l'Estat o a qualsevol altre sector de la societat”. És dir, el CEDH “no inclou el dret a no ofendre's”.

Tant a Catalunya com a la resta de l'Estat fins ara l'article que ha presentat més qüestions és el 578 del Codi Penal que prohibeix “l'enaltiment del terrorisme” i la “humiliació de les víctimes del terrorisme”. D'acord amb Amnistia Internacional les sentències condemnatòries derivades de la seva aplicació han passat de ser tres al 2011, abans de la reforma del 2015, a més de setanta al 2018. El nou Codi Penal de 2015, apart de deixar massa marge a d'interpretació, mana que si aquests missatges i consignes es fan a través de mitjans de difusió pública, com ara internet, el delicte es veurà agreujat. Ara bé, tot i aquest redactat qüestionable, cal recordar que aquest art. 578 CP que estava pensat per delictes de propaganda terrorista a les xarxes feta per també terroristes, realitzant amenaces reals i imminents d'atemptats terroristes com ara els perpetrats a Barcelona o a París, s'està aplicant a cantants, actors i artistes que l'únic que pretenen és qüestionar – per molts de manera reprovable—el sistema i cridar l'atenció. El TEDH, també a declarat que les artistes, pensadores i intel·lectuals, fins i tot quan fan declaracions de més que de mal gust, que ofenen, segueixen tenint un paper clau en el debat democràtic.

Dit això, es comenten a continuació de manera molt resumida altres mancances detectades a través d'alguns casos concrets, no tots, que els expliquen i que són, com també passa amb el dret de manifestació, la conseqüència d'una aplicació extensiva del Codi Penal actual, la Llei de Seguretat Ciutadana i altres normes que limiten l'exercici de la llibertat d'expressió.

CAS	EXPRESSIÓ	LIMITACIÓ DE LA LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ I ALTRES COMENTARIS
<p>Crema de fotos de SM els Reis d'Espanya</p>	<p>L'any 2007 durant una protesta antimonàrquica a Girona just abans de la visita del llavors rei Joan Carles I a la ciutat Enric Stern i Jaume Roura van cremar una foto gran dels Reis.</p> <p>Stern va ruixar la fotografia, col·locada cap per avall, amb líquid inflamable i Roura li va calar foc amb una torxa, mentre eren ovacionats per altres manifestants.</p>	<p>Al 2008, l'Audiència Nacional els va condemnar a una multa de 2.700 euros per eludir la presó per un delictes d'injúries a la Corona, amb l'avertiment que si no l'abonaven s'executaria la condemna a 15 mesos de presó que havia sol·licitat la Fiscalia.</p> <p>El 2015, el Tribunal Constitucional va desestimar el recurs d'empara dels acusats.</p> <p>En la Sentència del Tribunal Europeu de Drets Humans (STEDH) 51168/15 Stern Taulats i Roura Capella c. Espanya de 13 de març de 2018, el TEDH considera de manera “unànime” que en aquest cas s'ha produït una “violació de l'article 10” del Conveni Europeu de Drets Humans que defensa la llibertat d'expressió, no només rebutja aquesta sanció, sinó que ordena a Espanya indemnitzar els demandants amb la mateixa quantitat que van pagar de multa, a més de 9.000 euros més en total per a tots dos en concepte de despeses i honoraris.</p> <p>La decisió del TEDH considera que l'acte dels acusats fou part d'una crítica “política, més que personal, de la institució de la monarquia en general i, en particular, a la monarquia espanyola com a nació”. En aquest sentit, els magistrats rebutgen la idea defensada per la justícia espanyola que la crema de la foto constituïu un “atac personal” al Rei dirigit a “insultar i denigrar la seva persona”, sinó que ho veuen com “una denúncia del que el Rei representa com a cap i símbol de l'aparell de l'Estat i de les forces que, segons els denunciants, van ocupar Catalunya”. Cosa que, afegeix la sentència del tribunal europeu, “entra dins de l'esfera de la crítica política o la dissidència” i, per tant, “correspon a l'expressió de rebuig de la monarquia com a institució”.</p> <p>Es tracta, conclou la sentència, d'una posada en escena provocadora de les que s'utilitzen cada vegada més per cridar l'atenció dels mitjans de comunicació i que no van més enllà d'un recurs a una certa dosi de provocació permesa per transmetre un missatge crític des de l'angle de la llibertat d'expressió”.</p> <p>Pel que fa a la incitació a la violència, una vegada més s'insisteix en que cal que aquesta sigui real, efectiva i imminent. Així Estrasburg també rebutja que els elements utilitzats en la protesta, com el foc o la col·locació de la fotografia cremada cap per avall constitueixin un “acte d'odi o d'incitació a la violència”. I incorpora un element, el resultat: l'acció “no va provocar un comportament violent o desordres”.</p> <p>El Tribunal Europeu també considera provat –de fet hauria de ser al revés, hauria de ser qui acusa que hauria de provar que l'expressió realment ha conduït a la violència-- que la intenció de Stern i Roura “no va ser incitar ningú a cometre actes de violència contra el Rei” i insisteix que “un acte d'aquest tipus hauria de ser interpretat com l'expressió simbòlica d'insatisfacció i protesta”.</p> <p>“Fins i tot encara que 'l'acte escenificat' inclogués la crema d'una imatge, era una manera d'expressar una opinió en un debat sobre una qüestió d'interès públic, la institució monàrquica”, conclou Estrasburg.</p> <p>Els jutges europeus finalment consideren que la pena imposada a Stern i Roura, amb l'amenaça d'acabar a la presó si no pagaven la multa, constitueix “una interferència” amb la llibertat d'expressió que “ni va ser proporcionada davant de l'objectiu legítim buscat (la protecció de la reputació o dels drets d'uns altres) ni necessària en una societat democràtica”. Això forma part, conclou, de les condicions de “pluralisme, tolerància i amplitud de mires sense les quals no hi ha una ‘societat democràtica’”.</p> <p>Es fa difícil no traslladar aquests raonaments del TEDH a altres casos recentment succeïts a Catalunya. Encara més, les decisions del TEDH són vinculants a Espanya i d'aplicació directe, per tant, per part de tots els tribunals, també els ordinaris.</p>

<p>Raper Valtonyc</p>	<p>El raper Valtonyc en les seves cançons té versos que contenen expressions com: "Quiero transmitir a los españoles un mensaje de esperanza, ETA es una gran nación" –emulant un lapsus de Rajoy de l'any 2007-, "A ver si te enteras, como el caso Bárcenas, pierdo los papeles y en cuarteles grito GORA ETA" o "De Cospedal no reiría tanto en un zulo a cuarenta grados". Aquests raps es poden trobar a la xarxa. En concret a Youtube.</p>	<p>El cantant Valtonyc ha estat condemnat enguany, 2018, pel Tribunal Suprem a tres anys i mig de presó per delictes d'enaltiment del terrorisme i humiliació a les víctimes, per injúries al SM el rei emèrit Joan Carles.</p> <p>El Tribunal Europeu de Drets Humans en la sentència (STEDH) 2034/07 Otegi Mondragón c. Espanya, de 15 de març de 2011, condemna a Espanya per vulnerar l'article 10 del Conveni Europeu de Drets Humans on es recull la llibertat d'expressió.</p> <p>En aquest cas el TEDH considera que els insults del Sr. Otegi, que l'aleshores és parlamentari al País Vasc, i ex membre d'ETA, profereix contra l'aleshores SM el Rei Juan Carlos I, formen part de la llibertat d'expressió i que per tant el Sr. Otegi no havia de ser condemnat pel Codi Penal vigent en aquell moment. En aquesta sentència el TEDH també va destacar que SM el Rei d'Espanya tot i no ser un poder públic sí complia funcions públiques i en aquest context i en el marc d'un debat polític, el Sr. Otegi el podia criticar durament com a apart d'aquest emparat en la llibertat d'expressió i l'art. 10 CEDH.</p> <p>El TEDH també va tenir en compte que el Sr. Otegi era un parlamentari i va recordar que aquests estan especialment protegits.</p> <p>Entre altres, el TEDH així mateix va manifestar que les condemnes agreujades específicament per injúries al Cap de l'Estat tenien difícil convivència amb el CEDH.</p> <p>En els diversos casos del TEDH en el que Turquia condemna a periodistes turcs per insults al seu cap d'Estat el TEDH ha insistit en que aquests, fins i tot dir al president que està malament del cap, ni que de molt mala educació i gust, formen part de la llibertat d'expressió reconeguda en l'art. 10 CEDH.</p> <p>En altres decisions el TEDH, així com el Comitè de Drets Humans de Nacions Unides i els Tribunals Constitucionals i Corts Supremes d'altres democràcies han subratllat que no n'hi ha prou en fer declaracions violentes, aquestes amenaces han de ser reals i imminents.</p> <p>Totes aquestes consideracions poden ajudar a aventurar quina serà la decisió del TEDH en el supòsit que el cas Valtonyc arribi a jutjar-se allí.</p>
<p>Raper Pablo Hasel</p>	<p><i>El raper Pablo Hasel ha realitzat, entre altres, les següents expressions en les lletres dels seus raps i declaracions a Twitter: "Mi hermano entra en la sede del PP gritando ¡Gora ETA!", "Pena de muerte ya a las infantas patéticas" o "Los GRAPO eran en defensa propia ante el imperialismo y su crimen".</i></p> <p>Els seus vídeos cantant circulen per internet.</p>	<p>L'Audiència Nacional en aplicació del Codi Penal de 2015 ha condemnat al 2017 al Sr. Pablo Rivadulla (Pablo Hasel) a dos anys i un dia de presó pels delictes d'enaltiment del terrorisme i injúries a la Corona i les institucions de l'Estat per missatges a Twitter i una cançó penjada a YouTube. A la condemna de presó, s'hi suma una multa de 24.300 euros.</p> <p>La sentència ha estat recorreguda davant de l'Audiència Nacional. Si ni aquesta ni posteriorment, el Tribunal Suprem i finalment el Tribunal Constitucional en recurs d'empara accepten els recursos, Hasel haurà d'ingressar a presó perquè ja va ser condemnat el 2014 a dos anys per enaltiment del terrorisme.</p> <p>Tant en el cas Valtonyc com en el Hasel estem davant d'expressions que fan cantants en el marc de creacions literàries i artístiques, d'un personatge, que per més que siguin per molts d'un mal gust i mala educació extremes, en general el TEDH les ha considerat com a part del dret a la llibertat d'expressió i en concret del dret a expressar-se artísticament a través de lletres i cançons fins i tot quan es fa a través de la provocació. També ho disposa així l'art. 20 CEDH.</p> <p>S'hauria d'afegir aquí el comentat en l'apartat anterior.</p>
<p>Col.lectiu de rapers La Insurgencia</p>	<p><i>Versos en els seus raps: "sé cuál es mi bando, el de los oprimidos, los explotados, recordando como volaron fascistas con los GRAPO", "manda cojones que los Borbones aún no hayan sido sometidos a explosiones" o "hacen falta guillotinas para los cerdos dirigentes de la policía".</i></p>	<p>El col.lectiu de rapers han estat condemnats al 2017 per l'Audiència Nacional d'enaltiment d'organitzacions terroristes com els GRAPO a dos anys i un dia de presó. L'ingrés a la presó dels seus dotze integrants és imminent si no s'accepten els recursos corresponents tot i no tenir antecedents.</p> <p>La sentència va comptar amb el vot particular de la magistrada Ángela Murillo, que va considerar que els condemnats tant sols volien "aconseguir notorietat, reafirmant les seves personalitats, en definitiva, cridar l'atenció que per altres vies no poden aconseguir".</p>

		També aquí s'hauria d'afegir el comentat en els apartats anteriors i tornar a insistir en que fins ara el TEDH ha considerat en les seves decisions que aquestes expressions en versos per la majoria de molt mal gust i condemnables moralment no haurien de tenir una condemna penal.
Altres casos semblants als anteriors: César Strawberry, Cassandra i titellaires de Madrid	En aquests tres casos també es van processar als tuitaires, cantants i titellaires per enaltiment del terrorisme en els seus tuits i obres.	Finalment les causes es van arxivar en aquests tres casos que de facto succeïren fora de Catalunya però que afecten a tot l'Estat ja que tant l'Audiència Nacional com el Tribunal Suprem tenen també jurisdicció aquí.
Revista satírica El Jueves	Al 2017 El Jueves publicà un article on es relacionà la policia desplegada a Catalunya l'1-O 2017 amb el consum de cocaïna. Entre d'altres a la revista i a la web es podia llegir: "La continua presencia de antidisturbios acaba con las reservas de cocaïna en Cataluña. Los carteles colombianos han advertido que son incapaces de abastecer tanta demanda". Tot plegat anava acompanyat d'una imatge a on sortia una ma sostenent una targeta amb un escut policial fent una ratlla del que sembla cocaïna o si més no això semblen apuntar els comentaris que acompanyen la imatge.	Guille Martínez-Vela i el subdirector i editor web, Joan Ferrús, com a responsables de la publicació són citats per delictes d'injúries contra la policia. Cal recordar que els drets fonamentals estan pensats en primer terme per les persones físiques i en segon lloc i en menys intensitat per les jurídiques i més si aquestes compleixen una funció pública que pot i ha de ser fiscalitzada i criticada. Així mateix, les expressions a través de la sàtira i l'humor, ha siguin ninots, titelles, monòlegs o obres de teatre poden anar encara més enllà com ha passat també amb la revista francesa Charlie Hebdo.
Evaristo Páramos, ex cantant de la Polla Records	El cantant acaba un concert a Jérez de la Frontera, no seria el primer cop en 30 anys, com així ho han fet altres grups en altres latituds com ara els Sex Pistols, cridant dalt l'escenari: "Policías, sois unos hijos de puta".	Evaristo Páramos es denuncia al final del concert en aplicació de la Llei de Seguretat Ciutadana per les "faltes de respecte i de consideració" dirigides a les Forces i Cossos de Seguretat. Aquestes es consideren faltes lleus i estan castigades amb multes que van dels 100 a 600 euros.
L'actor satíric Toni Albà i els twits	L'actor que normalment satiritza sobre la corona escriu uns tuits que també fa després de l'1-O 2017 sobre l'actuació de la policia i esmentant jutges concrets, citant-los pels noms, en relació a aquest dia. En varis comentaris, Albà es refereix a la jutge de l'Audiència Nacional, Carmen Lamela, que fins fa pocs dies instruïa la causa contra el Govern. Destaca en concret el tuit de Toni Albà de 16 d'octubre de 2017 que diu: "Le gusta tanto la mierda a Carmen, que Carmen lame la mierda a gusto. Y le dice su madre: lámela...lame la mierda y te quedarás a gusto!"	El jutjat d'instrucció número 5 de Vilanova i la Geltrú cita a declarar a l'actor per un presumpte delictes d'injúries.
Senyor Bohigues en el programa de ràdio de RAC1 "Versió Rac1"	<i>Eduard Biosca, humorista, a través del seu personatge El Senyor Bohigues, en el programa de Rac1, Versió Rac1, del 20 d'octubre de 2017 quan s'està parlant en directe sobre les males condicions dels vaixells que allotgen els policies nacionals enviats a Catalunya per l'1-O, on exclament que hi havia rates a això el personatge del senyor Bohigues hi afegeix: "les primeres 10.000 rates ja les van portar de Madrid".</i>	La Policia Nacional denuncià a Eduard Biosca, Sr. Bohigues, per un delictes d'injúries. S'hauria d'afegir aquí el comentat en els dos apartats anteriors.

Altres casos d'injúries contra la policia i els tribunals	A través de les xarxes socials, sobretot twitter i facebook, s'han proferit insults greus contra la Policia Municipal, en el cas dels incidents de Lavapiés després de la mort d'un manter Senegalès el març del 2018, contra policia i polítics, després de l'1-O. Així mateix, Jordi Pesarrodoina, regidor d'ERC a Sant Joan de Vilatorrada conegut per la seva imatge amb un nas de pallasso a costat d'un policia nacional fou imputat per un delictes d'odi i resistència greu durant l'1 – O.	Tots ells han estat citats davant dels tribunals per delictes d'injúries i alguns també per amenaces.
Obres d'ARCO sobre els presos retirades	A ARCO, s'exhibia una obra d'art sobre 'Presos polítics en l'Espanya contemporània' de Santiago Sierra el febrer del 2018. Aquesta contenia diverses fotografies de presos polítics espanyols i catalans amb la cara pixelada, entre ells, els líders independentistes.	La Institució Firal de Madrid (Ifema), organisme públic compost entre altres per: l'Ajuntament de Madrid, la Comunitat de Madrid i la Cambra de Comerç que acollia la mostra d'art ARCO, va exigir que es retirés l'exposició a petició d'Ifema tot i que l'Ajuntament de Madrid no hi estava d'acord i així es va fer.
Exhibició de banderes, samarretes grogues i xiulets als camps de futbol	Exhibició de banderes independentistes, xiulades a l'himne i samarretes grogues als camps de futbol.	Recentment, i en concret a la fila final de la Copa del Rei al Wanda Metropolitano la policia va decomissar més de 200 samarretes grogues als aficionats blaugrana. Des del govern espanyol, no es va donar cap explicació i es va negar haver donat "instruccions polítiques" al respecte. Pel que fa a l'exhibició de banderes independentistes i les xiulades a l'himne fins ara, quan els casos han arribat davant dels tribunals, cosa que ja no hauria de passar si es té en compte la jurisprudència del TEDH els tribunals ordinaris han sentenciat que aquests fets formaven part del dret a la llibertat d'expressió recollida en l'art. 20 CE i en el 10 CEDH.

També caldria recordar altres casos que per no succeir a Catalunya ni ser-ne protagonistes persones residents a Catalunya no es comenten aquí tot i que com és evident afecten a la llibertat d'expressió també a Catalunya: ens referim al cas de Willy Toledo i un post on carrega contra Déu, la performance del "Coño Insumiso" a on amb una vulva gegant s'escenifica una processó, o el jornalero de 24 anys Daniel Serrano que se'l condemna a 480 euros de multa per fer un muntatge amb la seva cara i el Crist de l'Amargura a Instagram durant la Setmana Santa de Jaén.

Una altra reflexió a fer és, tenint en compte que tal i com ha dit sovint el TC i el TEDH els parlamentaris estan especialment protegits per les seves declaracions, votacions i comentaris en els debats parlamentaris, pensar si la declaració d'independència que es feu en el Parlament no hauria de considerar-se només, tenint en compte que no es va materialitzar en cap moment, la majoria de membres del govern es van personar davant les autoritats policials i judicials i tot plegat va prendre finalment un caire simbòlic, no formaria part també d'aquest dret a la llibertat d'expressió independentment de les corresponents responsabilitats polítiques i judicials que de ser penals haurien de ser, tal i com ha establert el Consell d'Europa i el TEDH, la última *ratio*.

Pel que fa a la votació de l'1 d'octubre, un referèndum que no té ni ha tingut, cap conseqüència més enllà de la pressió política i en tot cas cap conseqüència violenta per

part dels responsables d'aquest, els organitzadors i participants, si no hauria de considerar-se també aquesta votació simbòlica també com un exercici de la llibertat d'expressió.

3.2.3. Dret de manifestació

La Constitució espanyola en l'article 21 CE molt clarament disposa que les manifestacions es comunicaran. És dir, no cal autorització. És qui les nega que ho haurà de justificar i la comunicació és només a efectes organitzatius i de protecció d'altres drets i interessos per part de les autoritats corresponents. El dret a manifestar-se és un dret fonamental i té efecte directe ex art. 53 CE. Per tant, no complir amb el requisit de la comunicació d'una concentració o manifestació pot tenir i té conseqüències però aquestes han de ser, d'acord amb la Constitució i els estàndards internacionals, proporcionades. S'ha de tenir en compte que estem davant d'un dret fonamental i en cap cas la resposta pot ser violenta o penal.

La Llei Orgànica de Seguretat Ciutadana trenca amb aquestes disposicions constitucionals i europees quan limita de forma desproporcionada el dret de manifestació davant de determinades institucions i així ha estat informat pel Consell d'Europa i altres ens internacionals.

Aquesta Llei juntament amb les noves definicions d'atemptat i alteració de l'ordre públic recollides en el Codi Penal actual modificat al 2015 al voltant dels articles 555 CP i següents, delimiten per molts el dret de manifestació. Ara bé, el Codi Penal de 2015 tot i que és millorable si s'apliqués de forma restrictiva no hauria de presentar problemes excessius. Tot i això, urgeix reformar el Codi Penal actual que permet aquest marge d'actuació ampli per tants, inclòs el Consell d'Europa, qüestionats. El fet que dos líders civils, Jordi Sánchez i Jordi Cuixart (Assemblea Nacional Catalana (ANC) i Òmnium Cultural respectivament), romanguin a la presó preventiva, acusats de varis delictes que tenen a veure amb unes manifestacions que es convocaren de manera espontània i sense previ avís i que per aquells fets i altres que succeïren en el transcurs d'aquesta manifestació se'ls acusi de delictes greus atenta per molts el dret fonamental de manifestació i a la llibertat d'expressió. Sánchez i Cuixart varen ser enviats a presó l'octubre del 2017 per un delicte de sedició. La jutge els acusava d'haver dirigit i encoratjat les masses els dies 20 i 21 de setembre per intentar impedir -encara que no ho van aconseguir- l'Operació Anubis contra la celebració del referèndum independentista l'1 d'octubre. El fet que les protestes fossin pacífiques i que no s'impedís l'actuació policial haurien de tenir-se en compte a l'hora de fixar aquestes acusacions i fins i tot la presó preventiva. Empresonar líders civils que durant anys han organitzat manifestacions sempre pacífiques és una limitació no només del dret de manifestació que presenta moltes qüestions.

Així mateix, el fet que la Llei Orgànica de Seguretat Ciutadana imposi sancions de fins a 30.000 euros per "desobediència a la autoritat o als seus agents en l'exercici de les seves funcions", per no identificar-se o per "falta de respecte o consideració", deixant doncs aquests termes ben oberts, duu a que avui en dia anar a una manifestació pugui implicar sancions i persecucions que poden induir a no participar-hi, a que ara sigui encara més

difícil sortir al carrer a protestar i reclamar drets. Com explica Sara López, de Legal Sol i tal i com cita Amnistia Internacional en el seu informe *“Las identificaciones masivas llevadas a cabo por la policía durante las manifestaciones o concentraciones, aunque luego no acaben en multas, consiguen que la gente normal y corriente se desmovilice ante el miedo de poder ser multados”*.

A tot això cal afegir que aquesta manca d'identificació (que es sanciona normalment amb 601 euros) i la falta de respecte sempre compta només amb la versió policial i revertir aquesta es fa impossible. Per tant, els afectats opten per pagar d'immediat i beneficiar-se així del descompte corresponent per pagament ràpid. Ara bé, la PAH, la Marea per la Sanitat, o la Plataforma Pro Soterramiento de Murcia, tots ells moviments de carrer, veïnals, pateixen aquesta llei. Ara mateix la Plataforma de Murcia diu que porta acumulats 50.000 euros en multes, amb més de 40 persones sancionades majoritàriament per no notificar correctament les protestes.

4. Mesures proposades per tal d'assolir l'efectivitat del dret

En síntesis i a grans trets les mesures més urgents i necessàries que cal aplicar per garantir els tres drets examinats: llibertat d'expressió, dret a la informació i dret de manifestació és la derogació o reforma de les dues lleis que n'han limitat el seu exercici de manera excessiva: la Llei Orgànica de Seguretat Ciutadana i el Codi Penal de 2015.

La combinació d'aquestes dues normes ha dut a un retrocés en les garanties d'aquests drets que és essencial corregir per tal de tenir un marc legal conforme a la Constitució, l'Estatut i els estàndards internacionals.

A més a més, cal que mentre no es reformi i també després es formi als jutges i magistrades en matèria de drets fonamentals i en concret sobre aquests drets tal i com es fa en altres matèries més de tipus tècnic o complex com poden ser els *cybercrims* o el dret mediambiental europeu.

Caldria també fer un seguiment de les decisions del Comitè de Nacions Unides d'Aarhus sobre el dret a la informació en matèria mediambiental i assegurar-se que en el moment en que es reconeix que la informació no ha estat suficientment garantida obrir un protocol i sistema no només per resoldre els casos en el futur si no també el cas que ha estat dut davant del Comitè d'Aarhus.

El model del Conveni d'Aarhus sobre el dret a la informació en matèria mediambiental podria traslladar-se a altres matèries.

Reforçar les agències sobre transparència i dotar-les dels mitjans corresponents.

I, com ja s'ha apuntat reformar així mateix la Llei de Secrets Oficials per permetre la desclassificació de molts documents ara i avui i d'altres més aviat que tard. També definir millor qui i com es decidirà que un tema ha de ser confidencial, secret o reservat.

Respecte al dret a la informació i a la llibertat d'expressió urgeix aplicar la llei de la paritat també en els mitjans, sobretot els públics o aquells que reben diners públics, per tal d'assegurar la inclusivitat no només de tots els diferents gèneres si no també dels diferents sectors socials i territorials.

Totes aquestes mesures proposades juntament amb les recomanacions per assolir-les s'especifiquen en el quadre següent.

5. Recomanacions per tal de fer un seguiment sobre l'acompliment de les mesures proposades

Pel que fa a les recomanacions per tal de fer un seguiment sobre l'acompliment de les mesures proposades fora interessant establir una taula rodona de debat permanent a on els diferents ens públics i privats que treballen aquests drets en fessin el seu seguiment.

Algunes d'aquestes recomanacions i altres mesures es concreten en el quadre següent:

.

TAULA DE MESURES I RECOMANACIONS

No.	Context	Marc constitucional/ estatutari	MESURES PROPOSADES PER TAL D'ASSOLIR L'EFECTIVITAT DEL DRET Requereix un canvi en el marc legal (?)	Recomanacions per fer-ne un seguiment i altres comentaris	Obligacions internacionals
DRET A LA INFORMACIÓ, LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ I DRET DE MANIFESTACIÓ					
1.	<p>El retrocés en la llibertat d'expressió, el dret a la informació i el dret de manifestació</p> <p>acompanyat de sancions contra manifestants que no s'identifiquen, sancions a aquells que fan fotos a policies, així com de condemnes penals per determinades expressions a través de diferents mitjans ha dut a que molts creguin que l'actual marc normatiu s'hagi de modificar</p>	<p>Arts. 20 CE, dret a la informació i llibertat d'expressió i</p> <p>21 CE dret de manifestació</p> <p>Tant el Govern, com el Parlament, així com altres institucions haurien de requerir al Govern i Parlament Estatal (que és qui té la competència) un canvi en el que ha estat la limitació llibertat expressió.</p>	<p>És urgent que es deroguin o reformin aquestes dues lleis per ajustar-se així millor als estàndards internacionals en matèria d'aquests drets i garantir així una aplicació més precisa dels seus preceptes i més conforme també a la Constitució.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Llei Orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal (modificada per darrera vegada al 2015 per la Llei Orgànica 1/2015, de 30 de març, pel que es modifica el Codi Penal). • Llei Orgànica 4/2015, de 30 de març, de protecció de la seguretat ciutadana. <p>També caldria incorporar mecanismes independents d'investigació i garanties efectives de supervisió i rendició de comptes de l'activitat policial per evitar l'ús excessiu de la força o les actuacions arbitràries, especialment durant les manifestacions.</p>	<p>Establir una taula rodona de seguiment d'aquests drets que aglutini a tots els interlocutors públics i privats per garantir que aquests canvis es fan i de manera efectiva.</p> <p>A banda d'aquestes reformes legals és urgent també organitzar seminaris, taules de debats i formació per a jutges i magistrades coordinant-se amb diferents institucions com pot ser el Ministeri de Justícia, el Departament de Justícia, en concret l'Escola Judicial, les universitat i/o el Consell d'Europa.</p>	<p>Arts. 19 DUDH 19 PIDCP, 10 i 11 CEDH, 11 i 12 CDFUE</p>

DRET A LA INFORMACIÓ I A LA TRANSPARÈNCIA

<p>2.</p>	<p>Avui encara hi ha massa informació considerada reservada, confidencial o secret oficial impedit així un accés a la informació en molts camps i una investigació justa pel que fa sobretot referència als drets fonamentals.</p>	<p>Art. 20 CE, dret a la informació. Art. 105. b) CE Art. 54 EAC Art. 71.4 EAC</p>	<p>Cal ampliar els supòsits de desclassificació de documents secrets, clarificar qui podrà declarar un secret com a oficial i en base a què i com s'haurà de fer assegurant-se que la Llei no buidarà de contingut el dret a la informació.</p> <p>Cal per tant una reforma més valenta de la que hi ha ara mateix en curs en el Parlament de la:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Llei 9/1968, de 5 d'abril, reguladora dels Secrets Oficials (modificada per la Llei 48/1978, de 7 d'octubre). 	<p>A banda dels interlocutors citats al llarg del text aquí té especial importància el debat i diàleg no només amb periodistes si no també amb historiadores i universitats d'història.</p> <p>Una taula de debat amb tots ells que pugui qüestionar la declaració de determinats documents històrics també com a secrets pot ajudar a fer aquest dret més efectiu.</p>	<p>Arts. 19 DUDH 19 PIDCP, 10 CEDH, 11 CDFUE</p>
<p>3.</p>	<p><i>DRET A LA INFORMACIÓ EN MATERIA MEDIAMBIENTAL</i></p> <p>La ratificació del Conveni de Nacions Unides d'Aarhus sobre el dret a la informació en matèria mediambiental així com les diverses Directives UE que també en fan referència indiquen que la informació en qüestions mediambientals és clau.</p> <p>A vegades, tot i el reconeixement de que no es va informar bé d'una activitat que afecta al medi ambient per part de l'Estat o la Generalitat en el transcurs d'un cas davant del Comitè de Compliment d'Aarhus, a la pràctica això no s'ha traduït en una resposta concreta pel cas concret.</p>	<p>Art. 20 CE, dret a la informació. Art. 105. b) CE Art. 23 CE, drets de participació Art. 45 CE dret al medi ambient Art. 71.4 EAC</p> <p>- Instrument de Ratificació del Conveni sobre l'accés a la informació, la participació del públic en la presa de decisions i l'accés a la justícia en matèria de medi ambient, Aarhus (Dinamarca), el 25 de juny de 1998.</p> <p>- Llei 27/2006, de 18 de juliol, pel que es regulen els drets d'accés a la informació, de participació pública i d'accés a la justícia en matèria de medi ambient (incorpora las Directives 2003/4/CE i 2003/35/CE).</p>	<p>Cal establir instruments efectius per assegurar que quan hi ha hagut una vulneració del dret a la informació en matèria mediambiental no només es prendran mesures objectives si no que també es resoldrà de forma concreta el cas que ha iniciat el procés rescabalan els danys si fos necessari o fins i tot iniciant tot el procediment administratiu si aquesta manca d'informació ha afectat el dret de participació tal i com mana el Conveni d'Aarhus.</p>	<p>En aquesta matèria, apart dels interlocutors especialitzats en dret a la informació és imprescindible que participin en les taules de debat i seguiment organitzacions i grups ecologistes ja que es tracta de dret a la informació en matèria mediambiental.</p>	<p>Arts. 19 DUDH 19 PIDCP, 10 CEDH, 11 CDFUE</p> <p>Conveni d'Aarhus sobre l'Accés al Dret a la Informació, la Participació Pública i l'Accés a la Justícia en Matèria Mediambiental.</p>

4.	<p>El Conveni d'Aahrus sobre el dret a la informació en matèria mediambiental suposa un pas determinant en la participació, accés a la justícia i la protecció del medi ambient. Aquesta estructura es podria i s'hauria de traslladar a altres àmbits i matèries.</p>	<p>Art. 20 CE, dret a la informació. Art. 23 CE, drets de participació Art. 45 CE dret al medi ambient Art. 105. b) CE Art. 54 EAC Art. 71.4 EAC</p>	<p>Traslladar els instruments i mecanismes que s'han desenvolupat per a l'aplicació del Conveni d'Aahrus, així com l'eix essencial de lligar-ho amb el dret de participació, fent ciutadanes i ciutadans actius i, finalment protegir el dret al medi ambient, a altres àmbits i drets fonamentals.</p>	<p>Fer un estudi detallat de com es podria fer aquest trasllat. Organitzar taules de seguiment per a garantir-ne el resultat per cada un dels camps amb els diferents interlocutors.</p>	<p>Arts. 19 DUDH 19 PIDCP, 10 CEDH, 11 CDFUE</p>
5.	<p>Fora convenient que la garantia de l'exercici del dret a la informació s'escampés i s'assegurés en tots els àmbits. Així que per exemple, tot i que les obligacions internacionals ho requereixen –especialment els acords amb la OSCE–, a Espanya, la Llei Orgànica del Regim Electoral General, LOREG, no preveu la presència d'observadors nacionals i internacionals en els processos electorals. Això dificulta que qualsevol missió d'observació pugui recavar informació afectant en última instància a la transparència i la confiança i intimidant a aquestes missions d'observació, siguin locals o internacionals ja que la seva sola presència en els col·legis electorals podria considerar-se un delictes per intercedir en la votació. Per no parlar de l'impediment de recollir qualsevol tipus d'informació que hauria de ser, sens cap mena de dubte i com passa a la majoria de països democràtics, publica.</p>	<p>Art. 20 CE, dret a la informació. Art. 23 CE, dret de participació Art. 105. b) CE Art. 71.4 EAC</p>	<p>Reformar la LOREG de manera que es contempli l'acceptació de missions d'observació electorals en els processos de votació.</p>	<p>En aquest cas caldria comptar amb diferents ens que realitzen missions d'observació electoral o les estudien públics i privats nacionals i internacionals com ara EODS, UE, ODEM, etc.</p>	<p>Arts. 19 DUDH 19 PIDCP, 10 CEDH, 11 CDFUE</p> <p>Estàndards internacionals de Nacions Unides, Unió Europea, Consell d'Europa i la OSCE en matèria d'observació electoral internacional i nacional</p>

LLIBERTAT D'EXPRESSIONIÓ

6.	Encara a Espanya es condemna per injúries al rei contravenint el que ha vingut dient el TEDH (veure quadre sobre la llibertat d'expressió en el text).	Art. 20 CE, dret a la llibertat d'expressió.	Reformar els articles del Codi Penal que contempnen condemnes per injúries al rei.		Arts. 19 DUDH 19 PIDCP, 10 CEDH, 11 CDFUE
7.	Per tal de garantir la pluralitat i la inclusivitat calen més mesures ja que encara avui, i així ho demostren els diferents estudis, en els mitjans, encara no hi ha una igual presència dels diferents gèneres o prou diversitat pel que fa a col·lectius i territoris.	Art. 20 CE, dret a la llibertat d'expressió. Art. 14 CE, principi d'igualtat.	Fer un seguiment de que aquests canvis es produeixen.	En aquest cas, a banda dels interlocutors ja citats caldria tenir en compte els diferents col·lectius i convidar-los a seure en una mesa de seguiment.	Arts. 19 DUDH 19 PIDCP, 10 CEDH, 11 CDFUE També tots els convenir internacionals citats en el text sobre drets de les dones, minories i altres col·lectius.